

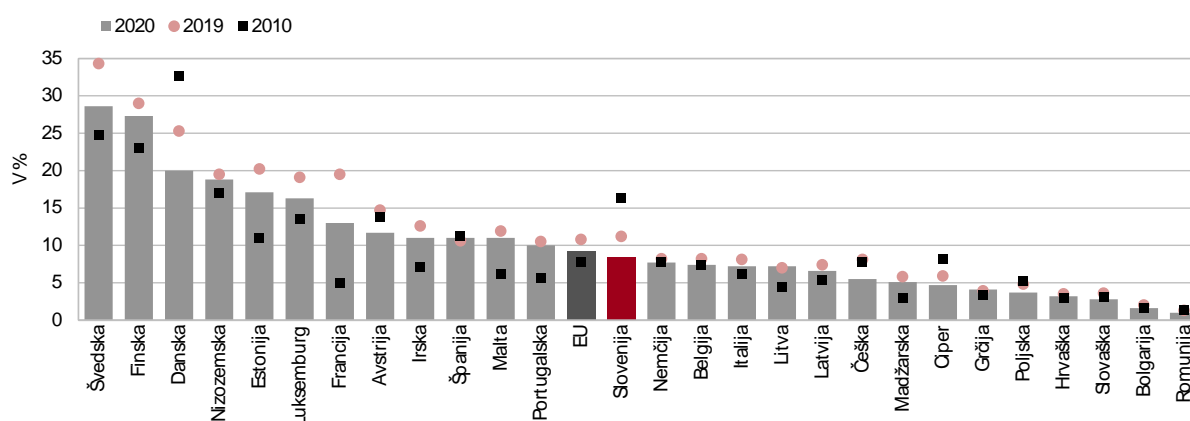

Andragoškega centra Slovenije

101. Vključenost odraslih v vseživljenjsko učenje

Evropski parlament, Svet in Komisija so 17. novembra 2017 na socialnem vrhu za pravična delovna mesta v Göteborgu razglasili Evropski steber socialnih pravic, ki je opredeljen na dvajsetih načelih in pravicah, ki se nanašajo na tri področja družbene blaginje: (i) enake možnosti in dostop do trga dela, (ii) pošteni delovni pogoji ter (iii) socialna zaščita in vključenost. Prvo načelo Izobraževanje, usposabljanje in vseživljenjsko učenje določa, da ima vsakdo pravico do kakovostnega in vključujočega izobraževanja, usposabljanja in vseživljenjskega učenja, da lahko pridobi in ohrani znanja in spretnosti, ki mu omogočajo polno udeležbo v družbi in uspešno obvladovanje prehodov na trgu dela (EK, 2021a). To načelo obravnava publikacija Evropski steber socialnih pravic, Slovenija 2000–2020 (Umar, 2021), v nadaljevanju tega prispevka pa prikazujemo vključenost odraslih v vseživljenjsko učenje na osnovi novjših podatkov Eurostata¹ za leto 2020, ki ga je močno zaznamovala epidemija covid-19.

Slika 1: Vključenost odraslih (25–64 let) v vseživljenjsko učenje, 2008, 2019 in 2020, v %

Vir: Eurostat (2021).

Vključenost odraslih (25–64 let) v vseživljenjsko učenje² je bila najvišja v letu 2010. Odtlej se je zniževala, v letu 2020, ko je Slovenija zajela epidemija covid-19 in je bilo zaradi izvajanja zaščitnih ukrepov izvedenega manj izobraževanja od načrtovanega, pa se je še dodatno znižala (na 8,4 %) in se je prvič spustila pod povprečje EU (9,2 %). Vključenost odraslih v vseživljenjsko učenje se je precej oddaljila od cilja Strateškega okvira za evropsko sodelovanje v izobraževanju in usposabljanju do leta 2020 (15 %), še bolj pa od cilja Resolucije o nacionalnem programu izobraževanja odraslih za obdobje 2012–2020 (19 %) in od cilja Strategije razvoja Slovenije 2030 (19 %). Dolgoletno zniževanje vključenosti negativno vpliva na zaposlitvene možnosti in socialno vključenost odraslih, kot tudi na soočanje odraslih s razvojnimi izzivi, pa tudi s spremembami pri življenju in delu, nastalimi zaradi epidemije covid-19.

V vključenosti odraslih v vseživljenjsko učenje so prisotne razlike glede na socialnoekonomske značilnosti. Že pred epidemijo covid-19, in tudi v letu 2020 je izstopala nizka vključenost nizko

¹ Po podatkih Ankete o aktivnem in neaktivnem prebivalstvu (ang. Labour force survey).

² Po definiciji Eurostata vseživljenjsko učenje vključuje formalno ali neformalno izobraževanje.

izobraženih v vseživljenjsko učenje, ki imajo lahko zato slabše možnosti za vključenost v trg dela, in nizka vključenost starejših v vseživljenjsko učenje, ki imajo zato lahko manjše možnosti za ohranjanje in podaljševanje delovne aktivnosti, kot tudi za razvoj spretnosti, ki so pomembne za kakovostno življenje in ohranjanje lastne neodvisnosti pozno v starost. Vključenost moških je nižja od vključenosti žensk. Vključenost priseljencev v vseživljenjsko učenje je nizka, čeprav imajo ti zlasti ob prihodu v Slovenijo številne potrebe po spretnostih. Razlike v vključenosti med spoloma, med nizko in terciarno izobraženimi, med mlajšimi (25–34 let) in starejšimi (55–64 let, 65–74 let) ter državljani in nedržavljeni so bile leta 2020 večje kot v povprečju EU. Poleg tega je bila vključenost nižja kot v povprečju EU v vseh socialnoekonomskih skupinah (gl. Tabela 1 in Tabela 2), razen v starostni skupini 25–34 let.

Tabela 1: Vključenost odraslih v vseživljenjsko učenje, po spolu in starosti, 2020, v %

	Skupaj (25–64 let)	Spol (25–64 let)		Starost (25–74 let)				
		Ženske	Moški	25–34 let	35–44 let	45–54 let	55–64 let	65–74 let
EU	9,2	10,0	8,3	16,1	9,2	7,4	4,8	1,9
Avstrija	11,7	12,7	10,8	22,0	11,7	8,7	5,2	2,1
Belgija	7,4	7,7	7,1	12,5	8,0	5,5	3,7	1,2
Bolgarija	1,6	1,7	1,4	5,1	1,2	0,4	n.p.	n.p.
Ciper	4,7	4,5	4,9	9,4	4,0	2,4	1,2	0,9
Češka	5,5	5,5	5,6	9,7	5,2	4,5	2,8	0,8
Danska	20,0	23,6	16,4	30,6	19,5	16,2	13,6	10,3
Estonija	17,1	21,1	13,1	25,0	19,4	14,5	9,0	3,3
Finska	27,3	31,7	23,0	37,2	29,3	25,8	17,0	7,5
Francija	13,0	14,6	11,2	17,5	14,5	12,0	8,4	2,6
Grčija	4,1	4,0	4,3	12,4	3,2	1,9	0,8	0,3
Hrvaška	3,2	3,8	2,6	9,1	2,7	1,4	0,4	n.p.
Irska	11,0	12,6	9,2	15,4	11,3	9,9	6,9	4,2
Italija	7,2	7,4	7,0	14,6	6,6	5,6	4,0	1,1
Latvija	6,6	8,4	4,6	11,8	7,2	5,0	2,7	1,0
Litva	7,2	8,7	5,6	10,5	8,9	5,7	4,2	1,9
Luksemburg	16,3	17,3	15,3	25,6	18,6	12,3	6,5	1,5
Madžarska	5,1	5,7	4,4	7,9	5,4	4,8	2,0	0,2
Malta	11,0	12,6	9,6	16,1	11,2	8,4	5,7	1,6
Nemčija	7,7	7,6	7,8	17,5	6,7	4,9	2,9	1,0
Nizozemska	18,8	19,8	17,9	28,9	19,8	15,9	11,6	4,1
Poljska	3,7	4,3	3,1	6,3	4,4	2,6	1,4	0,4
Portugalska	10,0	10,4	9,6	16,6	11,3	8,9	4,8	1,2
Romunija	1,0	1,0	1,0	2,9	0,6	0,5	n.p.	n.p.
Slovaška	2,8	3,0	2,6	5,4	2,4	2,0	1,3	n.p.
Slovenija	8,4	9,5	7,4	16,4	8,5	6,4	3,9	1,9
Španija	11,0	12,0	9,9	20,2	11,4	9,1	4,9	1,8
Švedska	28,6	35,5	21,9	37,4	29,0	27,0	19,1	13,3

Vir: Eurostat (2021).

Tabela 2: Vključenost odraslih v vseživljenjsko učenje, po izobrazbi, statusu aktivnosti in državljanstvu, 2020, v %

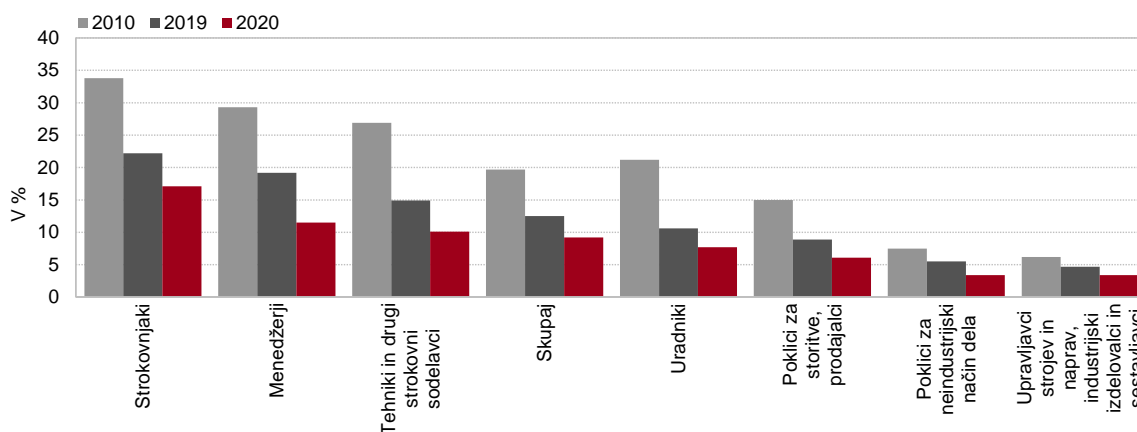
	Izobrazba (25–64 let)			Status aktivnosti (25–64 let)			Državljanstvo (25–64 let)	
	Nizka	Srednje-šolska	Terciarna	Delovno-aktivni	Brezposelni	Neaktivni	Nedržavljeni	Državljeni
EU	3,4	7,0	15,9	9,5	10,5	7,7	9,1	9,1
Avstrija	3,9	8,4	20,1	11,9	15,9	10,1	12,6	11,5
Belgija	2,4	4,8	11,9	7,3	9,9	7,1	9,3	7,1
Bolgarija	n.p.	1,5	2,4	1,1	n.p.	3,5	n.p.	1,6
Ciper	n.p.	3,4	7,4	4,1	4,9	7,1	5,0	4,6
Češka	1,9	4,2	10,1	5,8	4,1	4,3	7,3	5,5
Danska	14,2	18,3	24,2	19,5	23,1	21,4	23,4	19,6
Estonija	6,6	12,5	24,7	17,8	20,5	12,1	11,9	18,1
Finska	14,7	22,5	34,0	28,3	23,2	23,9	32,4	27,0
Francija	4,6	9,5	20,5	14,2	11,1	9,0	9,4	13,3
Grčija	0,8	4,2	6,2	3,4	4,2	5,9	1,6	4,3
Hrvaška	n.p.	2,6	6,3	3,0	2,4	4,0	n.p.	3,2
Irska	2,8	7,7	15,8	11,1	17,6	9,4	11,7	10,8
Italija	1,4	7,6	16,9	7,6	4,4	6,8	2,5	7,7
Latvija	n.p.	4,1	11,2	7,0	7,3	4,0	2,1	7,3
Litva	1,8	3,4	12,1	7,9	4,7	3,9	9,9	7,1
Luksemburg	5,7	11,1	23,8	17,1	24,5	11,2	15,7	16,9
Madžarska	2,2	4,3	8,2	5,5	1,9	3,8	n.p.	5,1
Malta	3,2	11,9	20,5	12,6	5,8	5,3	9,3	11,6
Nemčija	3,7	6,6	11,5	7,4	11,0	8,7	8,4	7,6
Nizozemska	9,9	18,0	24,2	19,9	23,0	12,9	23,5	18,4
Poljska	n.p.	1,6	8,1	4,2	4,0	1,9	12,6	3,7
Portugalska	3,3	9,6	21,0	10,4	14,5	6,9	13,6	9,9
Romunija	n.p.	1,1	1,6	0,8	n.p.	1,9	n.p.	1,0
Slovaška	n.p.	2,1	5,2	2,8	n.p.	3,1	n.p.	2,8
Slovenija	1,7	5,3	14,8	9,0	8,6	5,7	5,8	8,6
Španija	3,5	10,4	18,2	11,0	13,1	9,5	7,7	11,5
Švedska	21,9	23,6	35,3	26,8	40,6	35,4	36,5	27,6

Vir: Eurostat (2021).

Glede na status aktivnosti se je v letu 2020 najbolj znižala vključenost delovno aktivnih v vseživljenjsko učenje, ki je sicer še naprej ostala višja kot vključenost brezposelnih in neaktivnih, a veliko nižja kot pred desetimi leti. Znižanje vključenosti delovno aktivnih v vseživljenjsko učenje zmanjšuje možnosti za njihovo prilagajanje spremembam na delovnih mestih zaradi digitalne in zelene preobrazbe, tehnološkega napredka in drugih razvojnih trendov, kot tudi proaktivno uvajanje sprememb. Tako v letu 2020 kot v dolgoletnem obdobju se je znižala tudi vključenost brezposelnih v vseživljenjsko učenje, zato imajo lahko slabše zaposlitvene možnosti. Najmanj se je v letu 2020 znižala vključenost neaktivnih v vseživljenjsko učenje, a je bila podobno kot v preteklih letih, precej nižja kot vključenost delovno aktivnih in brezposelnih. Tako vključenost delovno aktivnih, kot brezposelnih in neaktivnih pa je bila leta 2020 nižja kot v povprečju EU.

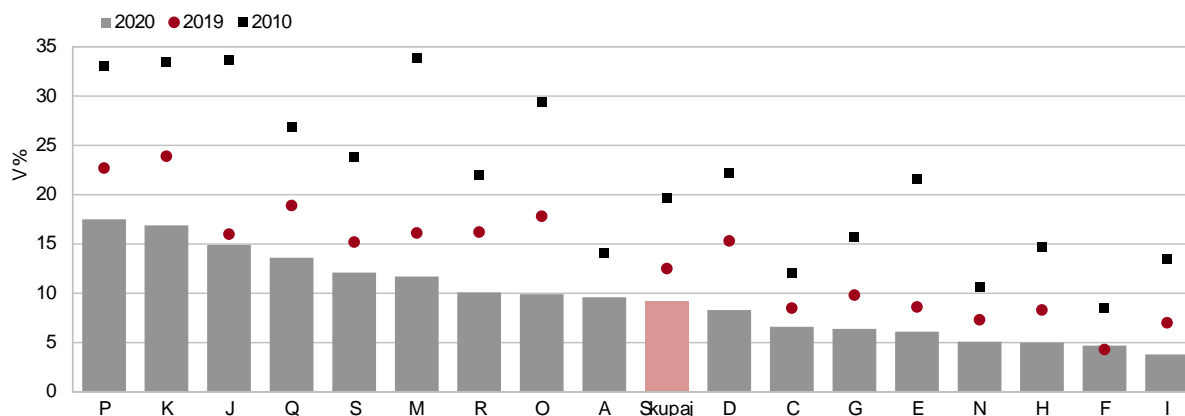
Razlike v vključenosti v vseživljenjsko učenje so tudi med delovno aktivnimi. V letu 2020 se je znižala vključenost vseh poklicnih skupin, tako kot pred epidemijo covid-19 pa je bila najnižja v tistih poklicnih skupinah, v katerih je višji delež delovno aktivnih z nizko izobrazbo³ (Slika 2). Vključenost v vseživljenjsko učenje je bila v zasebnem sektorju tako v letih pred epidemijo covid-19, kot tudi leta 2020 nižja kot v javnem sektorju. V letu 2020 se je vključenost delovno aktivnih v vseživljenjsko učenje znižala v vseh dejavnostih, razen v gradbeništvu in je bila v vseh dejavnostih nižja kot v letu 2010 (Slika 3). Dolgoletno zniževanje vključenosti delovno aktivnih v vseživljenjsko učenje zmanjšuje možnosti za prilagajanje zaposlenih spremembam na delovnih mestih in njihovo zmožnost za uvajanje sprememb in lahko negativno vpliva na produktivnost gospodarstva.

Slika 2: Vključenost delovno aktivnih prebivalcev, starih 25–64 let, v vseživljenjsko učenje, po poklicih, 2010 in 2019 in 2020, v %

Vir: Eurostat (2021).

Slika 3: Vključenost delovno aktivnih prebivalcev (25–64 let) v vseživljenjsko učenje, po dejavnostih, 2010, 2019 in 2020, %

Vir: Eurostat (2021). Opombi: ¹ V sliki so prikazane dejavnosti: P-Izobraževanje, K-Finančne in zavarovalniške dejavnosti, J-Informacijske in komunikacijske dejavnosti, Q-Zdravstvo in socialno varstvo, S-Druge dejavnosti, M-Strokovne, znanstvene in tehnične dejavnosti, R-Kulturne, razvedrilne in rekreacijske dejavnosti, O-Dejavnost javne uprave in obrambe, dejavnost obvezne socialne varnosti, A-Kmetijstvo in lov, gozdarstvo, ribištvo, D-Oskrba z električno energijo, plinom in paro, C-Predelovalne dejavnosti, G-Trgovina, vzdrževanje in popravila motornih vozil, E-Oskrba z vodo, ravnanje z odpadki in saniranje okolja, N-Druge raznovrstne poslovne dejavnosti, H-Promet in skladiščenje, F-Gradbeništvo, I-Gostinstvo. ² Za dejavnost A - kmetijstvo in lov, gozdarstvo in ribištvo za leto 2019 podatka ni na voljo.

³ To sta poklicni skupini upravljalci strojev in naprav, industrijski izdelovalci in sestavljalci (SKP 8) in poklici za neindustrijski način dela (SKP 7).

Leta 2021 je bil na ravni EU sprejet Akcijski načrt za evropski steber socialnih pravic. Eden od treh ciljev določa, da mora biti do leta 2030 na ravni EU vsako leto 60 % odraslih vključenih v programe izobraževanj in usposabljanj⁴ (EK, 2021b). Poleg tega morajo države članice EU določiti nacionalni cilj za vključenost odraslih v izobraževanje. Navedeno pomeni, da bo treba v Sloveniji izrazito okrepiti izdatke za izobraževanje odraslih, še okrepiti kulturo medgeneracijskega in vseživljenjskega učenja, razviti nove programe izobraževanja in usposabljanja za življenje in delo v spreminjajoči se družbi in trgu dela ter povečati dostopnost izobraževanja za vse družbene skupine, s posebnim poudarkom na priseljencih idr. manj zastopanih skupinah (Umar, 2021).

Viri:

EK (2021a). *The European Pillar of Social Rights*. Pridobljeno na: https://ec.europa.eu/info/strategy/priorities-2019-2024/economy-works-people/jobs-growth-and-investment/european-pillar-social-rights_en#background

EK (2021b). *The European Pillar of Social Rights Action Plan*. Pridobljeno na: https://ec.europa.eu/info/strategy/priorities-2019-2024/economy-works-people/jobs-growth-and-investment/european-pillar-social-rights/european-pillar-social-rights-action-plan_en

Eurostat (2021). Podatkovna baza. Luxemburg: Eurostat. Pridobljeno na: <https://ec.europa.eu/eurostat/data/database>

Umar (2021). *Evropski steber socialnih pravic, Slovenija 2000–2020*. Ljubljana: Urad RS za makroekonomske analize in razvoj.

Kontaktna oseba za področje: Tanja Čelebič, UMAR, tanja.celebic@gov.si

Informacijo pripravila: Tanja Čelebič, UMAR, tanja.celebic@gov.si

⁴ Vključenost odraslih v izobraževanje se bo merila s pomočjo kazalnika, ki bo vključen v anketo o delovni sili in oblikovan na podlagi metodologije ankete o izobraževanju odraslih.